

PLANINAR

Vjesnik „Hrvatskoga planinarskoga društva“

U ZAGREBU.

»Planinar« izlazi svaka dva mjeseca pod dva broja na 16 stranica, izdaje ga »Hrv. plan. društvo. — Godišnja pretplatnina a ujedno članarina jest 6 K; pojedini broj stoji 1 K. — Novci se šiljaju društvenom blagajniku g. **Ivanu Exneru**, uraru i draguljaru, Petrinjska ulica br. 7. naprotiv Sudničke ul. na Zrinjskom trgu. — Upravu i uredništvo vodi privremeno prof. **Vjekoslav Novotni**, gornjogradska gimnazija.

Broj 3. i 4.

Za ožujak i travanj 1906.

God. IX.

Do Debeljaka.

(Planinski putopis iz Kotara u Dalmaciji, Priopćio Grgo Petković.)

Pust li mi je i danas u srcu i pameti onaj preugodni i premili dan, kad sam se po budačkom donjem kršu verao i penjao s krasnih, poglednih vrhova »Runjovog brda« i »Debelog malog brda«, pa još krasniji i pogledniji vrh kitnoga »Debeljaka«, koji je najviši od svih stranâ! Ej lijepa li onda miljka i užitka! U pustoj li ugodnosti i milinju onaj mi dan prodje! Pamtim, kao da je jučer bilo.

Bijaše to nazad pet do šest godina, u najljepši jek bujnoga prama ljeća, kad se priroda iz sna budi i preporadja na novi život, život krasote, milote i svake ljepote. Zaželio se ja prekrasne, proljetne prirode i zelene gore, pa nikako nego otići u goru, da se njezina zelenila i nakita nagledam, i da se naslušam milougodnoga, krasnoga glasa svakojake gorske ptičarije, veselog blaga i radosne čobančadi. Po podne digoh se iz kuće, te zovnuh jednog moga Budačanina, krenusmo vrcem od moje kuće niz »Progon sv. Kate¹« u budački donji krš, na vrh krasnoga »Debeljaka«.

Čim upadosmo u Progon sv. Kate, pade nam odmah pogled s jedne i s druge strane njega na njive podvornice, po kojima se njihala zelena, ubusana žita, veliki ražovi i sladjana, lijepa pšenica. Nad nama se vedro nebo modrujalo, ispod njega lijetahu ptice pjevajući svoje miljene pjesmice, dok isto tako po njivama, u žitima slušasmo prepelicu, gdje uvijek začestala onu svoju običnu: »pod polje, pod polje«, a ispod kuća, po vrtima, po bajanim zrikuće i pjesmu prevrće gizdavica, pjevačica ptica žuna, a upored nje i druge.

Mi se tako u srcu radovasmo motreći krasnu proljetnu prirodu i slušajući u njoj milougodne životinske i ljudske glasove, dok ne dodjosmo »u pute«, ispod

¹ Progon se zove sv. Kate po tome, što je to bila zemlja sv. Kate, pa je seljani uzmu za progon.

kojih se zelenili vinogradi, medju njive i oranice, gdje tekar počimaše oranje za sijanje kakuruza. Opazih na jednom s lijevu stranu Progona jedne volare, gdje se promjeniše; onaj, što je gonio vole, uze plug, a onaj, što je držao plug, uze ostan, te vole pogna, a uza nje glasno, jasno, milo i lijepo zaseka: »Muj, vole rano moja, što ga ne češ? Jel ne možeš, brate, diko, dobro moje! Muj, vole moj, brate moj, nosi to, janje moje, rano mila moja! Voko moj! Muj, upri, strani, Bog ne brani, vole moj, brate moj! Srnota bolan, makni to, Šibonja i ti s njim, Peronja i Mrkonja, odmičite pred njima; muj, i ti naprijed Medonja i Zekonja! Voci, ranci moji! Muj, što ga ne čete da krećete, voci, ranci moji i ogranci, braćo moja! Muj, upri brate, radi, pa će biti dobro za me i za te; jer tko radi, ne boji se gladi. Ti si se razlijenio, vole, janje moje, al nije hvajde, dobro moje; raditi se mora, pa mora, voko, ranko moj! E da je na neć, ne bi ni ja radio, vole, janje milo moje, već bi mukte krušac ijo, milo dobro, dragoo zlato moje! Muj, zar si ogladnio, voko, ranko, pa ne možeš da krećeš, to vole janje moje! Aj, nijesam ni ja sit, vole, zlato moje; muj, upri to, radi, pa zaradi, pa čemo onda otpočinuti i siti užinati! On sve tako seka¹ i nabraja, a voli sve polaganije idu, kao da žele slušati sek i nabranjanje svoga goniča. Al on se na jednom razljuti, ostavi sek i poče vole ostanom nemilo bosti, da idu bolje... Oko volara po tegu letaju vrane, tulovice² i kolandre, te tud oko njih polijeću i cvrkutaju. Medju njimi vidi se ptica čobanica, koja pane tik pred vole, te pjeva i cvrkuće, kao da tim hoće volare u njihovoj muci i kini da razgovori...

Motika i plug to je ljudsko življenje, to svijet hrani i oda zla brani. U lijepom gledanju i razmišljanju mitismo volare i dodjosmo na »jaruge«, preko kojih je kameni most, kojemu je na zaglavku urezana godina 1884., što je znak, da je te godine učinjen. Odmah iza mosta na istok nalazi se bunar »Novak«, koji je na glasu radi svoje dobre vode. Vele, da bu ar ima devet vrelâ, te da nikad ne presuši. Iz njeg vodu nose samo ljeti i jeseni, kad je u drugim bunarima nema. U susjednom selu Stankovcima ima 11 bunara i svi ti presuše, te se Stankovčani onda s njega vodom služe, pa se radi tog Budačani kad kad s njima i pogonaju, kao i prošle godine. Bunar, vele, da je nastao ovako: Plovali se³ tu čobani, te se jednom razbijje ploča, a on hajd pa drugu traži. Nadje jednu gdje viri iz zemlje, a on je stane vaditi; al ne može. Zovne i druge, koji mu pomognu i izvade je, al gle čuda: provrije vrelo žive vode. Budačani tu učine bunar i nadjenu mu ime »Novak«.

Od toga mosta krenusmo dalje niz Progon, oko kojeg su sami vinogradi puni masline, smokve, praske, trešnje, višnje i još druge svakojake voćke. Dodjosmo u malo u dnu Progona u kraj budačkoga donjega krša. Tu ima nekoliko »sjenica«, gdje janjčari i jaretari ljeti mladež spraćaju te ih jave u vrh Progona

¹ Prekinuto govoriti. (Ured.)

² Ševa (Ured.)

³ Igrali se. (Ured.)

na ploče »solarice« na »popasak«¹ Otalem krenusmo na istok ispod vinograda »Dragovanaca«, koje u brzo minusmo i dodjosmo pod njive »Palježe«. Ispod »Palježe« krenusmo niz brdo u krš. Povrh krša je bedenčić,² s kojega je lijepo gledati na selo Budak i na strane povrh njega. Budak je malo selo od jedno 350 duša. Sastoji od tri varoša,³ koji je svaki o sebi: istočni je varoš, u kojem su sami Orlovići, srednji, u kojem su sami Brčići, a zapadni sastoji od plemena Vunića. Drugih plemena u njem nema. Spada pod župu Stankovaca, a kapitaniju Radašinovaca, škola je u Stankovcima. Ispod njega je odmah polje, široko 3—4 km, a dugo na 10 km. Polje je plodno. Kuruzi, žito, raž i druga hrana u njemu budu bolje nego igdje. Put, kojim smo krenuli kroz krš, zove se »njivički put«, po jednoj ledini, gdje je bila njiva Brčića. Put je jednostopac, gredljiv⁴ i škrapljiv, tako da ti treba uvijek gledati, gdje ćeš nogu metnuti, jer bi mogao lako pasti.

Oko njega je sama vrlet, po kojoj su ovisoki hrasti, grmi, kleni, smrdelji, jaseni miomirisni i bušnjaste smreke.⁵ U jug Brčića njivice, daleko četiri do pet škrilja puta, nalazi se glasovita bezdanka »Ćorina jama«, glasovita po tom, što je u nju nazad jedno 30 godinâ uvalio Mijat Orlović iz Budaka Damjana Kulovića isto iz Budaka, te ga tu kamenjem zatrcao. Jama biti će široka jedno 3, a duboka 4 metra. Jamu su prozvali »Ćorina jama« po tom, što se je u nju uvalila jedna čorava kobila nekog Pelajica. Zovu je neki i »Damjanova jama« po Damjanu Kuloviću

Sa »Ćorine jame« odosmo opet na »Njivički put«, te krenusmo vrcem niz brdo kroz krš. Kad smo bili nekako ispod srijede krša, navratismo se na dolinu, koju zovu »Kotline«, a nalazi se na zapadnu stranu »njivičkog puta«, daleko jedno 3 škrilje⁶ zeznje. Dolina će biti duboka oko pet do šest metara, a široka i duga jedno 17 met., jer je sva u okrug. Po njoj su sve sami grabi i smreke. Nije u njoj kamena, već sami meč,⁷ samo na okolo uskraj jest litica, u kojoj su sa sjeverne strane udubine kao nalik kotla, po čem se i zovu »Kotline«. Tih kotala ima četiri do pet, a u nje se čobani za ružna vremena zaklanaju, a i na lijepu vremenu u nje rado idu, te tude u veselje sjede. Dogodi se, da kad kad čobani ukradu bravče te ga u »Kotline« nose, tu ga saderu, ispeku i izjedu bez straha, da ih tko zateče.

Kad smo »Kotline« razgledali, odosmo s njih opet vrcem na »Njivički put«, kojim krenusmo na »Runjavo brdo«. Tu pri vrhu njegova podnožja nalazi se tromedja Budačko-Banjevačko-Stankovačka. Podjosmo preko krša onako bez

¹ Kad ljeti po podne zahladi, onda starešice kažu, »da su popasna doba« te idu onda blago musti. Kad ga pomuzu, onda ga jave na popasak čobani na ploče solarice, te tu sastave matere i mladež, te kad popasne mladež, onda jave blago na pašu.

² Mali vis kao bedem. (Ured.)

³ Zaseoka, seoske skupine. (Ured.)

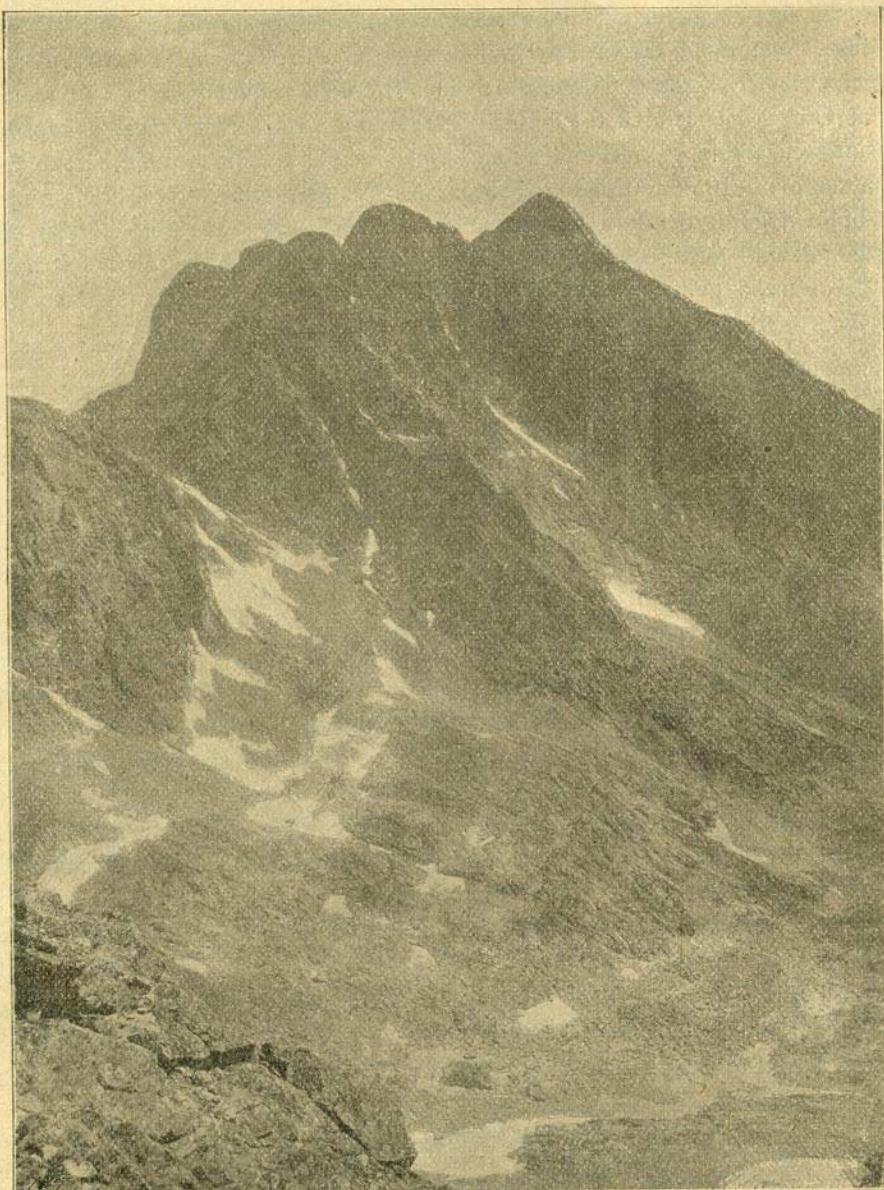
⁴ Pun neravnina kao greda. (Ured.)

⁵ Guste smreke.

⁶ Škrilj = kamečak, duljina, koliko se malim kamenom možeš dobaciti. (Ured.)

⁷ Mekota, čista zemlja, bez kamena. (Ured.)

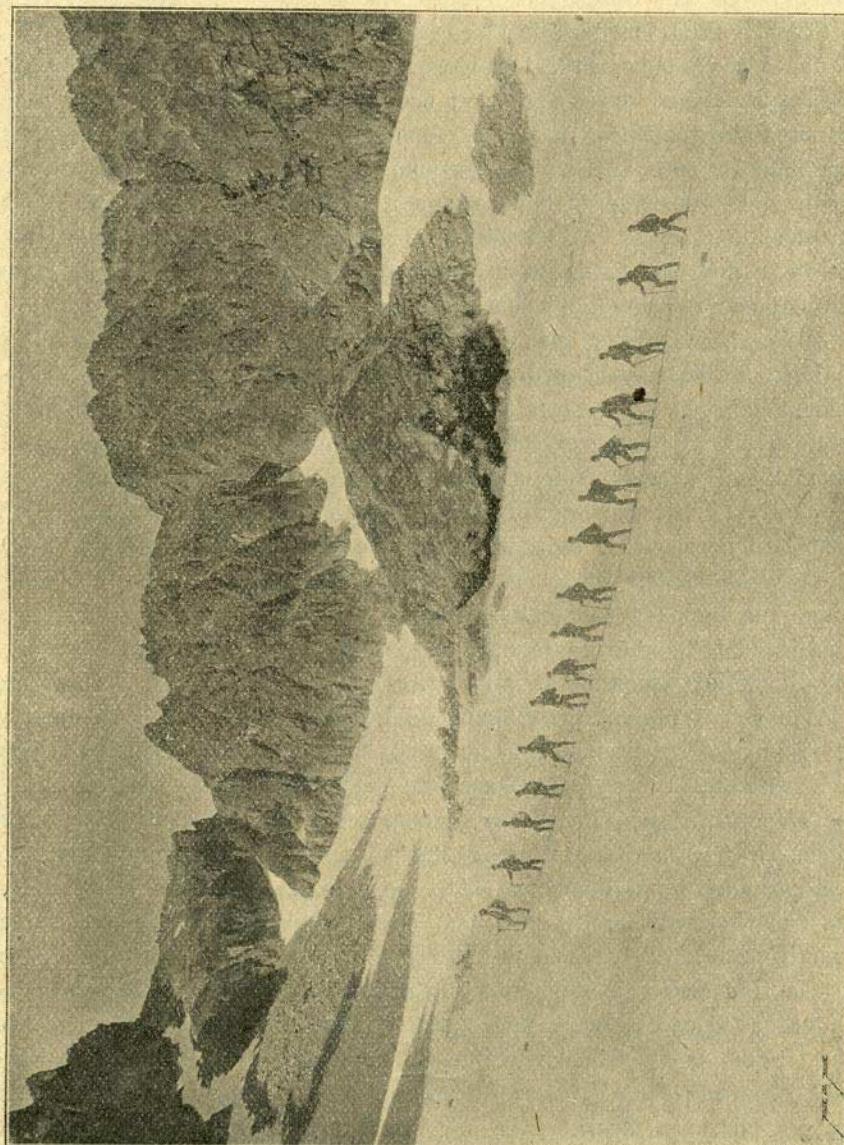
staze na nju. Za znak tromeđje granice tu je gromila, a iza nje ploča, na kojoj su urezana ova slova: R. S. B. što znači: Radašinovačku, Stankovačku i Banje-

Vidik sa lodovskog visa na vrhove: Kiezmarski, Durny i Lomnicu.

vačku medju. Popesmo se na gromilu, s koje se vidi vas krš, a povrh njega malo i vrh polja, iznad kojega ćeš ugledati na dlaku Budak i Stankovce. Iza Budaka po mjestu, koje se danas zove »Soline« i »Zidine« kod Dobre vode, vide-

se puste zidine od kuća, gdje su se na prvi mah Radašinovčani naselili. Tuđ su onda Radašinovci bili, a Budak i Dobra voda tada nije naseljen ni bio. Poslije neki iz Stankovaca naseliše Budak, a Radašinovčani se presele dolje pod »Vi-

Planinari u mrlkom „Pustodolu“ tatranskom.

soku« i tu se nastaniše, te eno danas Radašinovaca onđe kao po prvim sjediocima Radašinovčanima, s toga se Budak, Dobra voda i Radašinovci sve piše kao porezna općina »Radašinovac«.

Pred nama u zapad odmah su još dvije oveće strane: »Debelo malo brdo«, »Debeljak«, koji je najviši od tih sviju stranâ oko njega. Ne htjedosmo ni na »Runjavom brdu« dugo biti, već se sa njega uputismo preko »Debelog malog brda« vrcem na »Debeljak«, da se s njega nagledamo lijepih naših krajeva. Dodjosmo u tren na »Debelo malo brdo«. To je malo oveća strana od »Runjava brda«. Razlike druge medju njima nema nikakve: gora, trava, položaj i oblik isto je kao i u »Runjava brda«. S nje se samo malo bolje vidi nego s »Runjovog brda«. S istočne strane »Debelog malog brda«, odmah uz put, što ide iz Budaka na Bakovića kuće, nalazi se jedna gromila, visoka jedno 3—4 metra, a široka jedno 6 metara. Usred te gromile nazad nekoliko godina otvorise čobani grob, u kojem su našli ljudske kosti, od kojih da su gnjati bili visoki čovjeku sve do priponja. Po okolišnim stranama, na vrhovima, ima dosta takih gomilâ, pa je sva prilika, da su to »sutvidi« naših starih Hrvata, na kojima su oni kao pogani svojim bogovom žrtve prinosili.

Preko vrha »Debelog malog brda« odosmo mahom na »Debeljak«, pa se u brzo i na njegovom vrhu nadjosmo. To je ovisoka strana, bit će joj do 600 m. visine. Dalje u istok tih strana ugledasmo na uzvisitu humcu staru kulu »Kašić« i povrh nje istoimeno seoce. Otalem pogled digosmo u istok po Stankovačkom kršu, na kraju kojega se vidjela velika strana »Gorivuk« i »Zibonoga«, puni visokih hrasta, graba, jasena i druge svakojake gore. Povrh njih ugledasmo kao u zatonu, u ogrljaju malih strančica, seoce »Crljenik«, nad kojim još ljepše bijaše vidjeti starodrevnu crkvu »Gospu Pogrebaču«, oko koje opet ti ugodno pogled pada na kićenje Velimske strane.

Sa Velimskih krajeva ote nam se pogled na pitomo Stankovačko polje i na selo Stankovce, ispod strane »Marovače« »Vijenac« »Male« i »Velike gradine«.

Dalje u zapad gledasmo Budačko polje, selo Budak i po vrh njega visoku stranu »Šernjaču« te iza nje u zapad staru hrvatsku kulu »Budak« sa drevnom crkvom sv. Kate. Tuj se još pokaže široki »Pećinski krš«, gora Budačka »Dubrava«, »Vučji brijege«, »Brzovača«, ubavo seoce Kolarina; dalje selo Perušić, nad kojim se diže stari kaštel istog imena, u kojem su Turci stali i koji je danas u posjedu Benje-Kožičić iz Zadra, ali pust. Tu se vidi i »Pogradje«, gdje se nalazi stari rimski grad »Aserija«, grad Benkovac, danas središte i srce »Ravnih Kotara«. Niže sebe ugledasmo lomnu i vrletnu »Crnu goru«, koja se ispod sela Radašinovaca otegla kao tkanica. Sa »Crne gore« navratimo pogled odmah pred se na Bakovića kuće, koje spadaju pod selo Banjevce. Više njih se vide tragovi nekih zidina; zovu je »Bakovića Gradina« po kućama Bakovića. U blizini Banjevaca negdje bijaše strana, na kojoj je u davno vrijeme stanovao kraljev sokolar, knez Aprić, gojeć sokolove kralju Petru Krešimiru. Iza te gradine ima jedna strana, visinom kao i Gradina, koju zovu »Oštroljača«; preko ove se širi selo Radašinovce, što spada i pod župu vransku i pristešku. Na zapad mi zape pogled na Vranu — na to od davnine glasovito mjesto . . . Tekice ga možeš vidjeti, ali jezero vidi se kao i na dlanu. Ta kako ne bi za Vranom žudio? Ta to je bilo glasovito mjesto, u kojem je bila zadužbina kralja Dimitra.

Zvonimira, u kojem je slavni i veliki Hrvat Ivan Paližna stanovao i dizao ustank za sreću i jedinstvo naše mile Hrvatske domovine . . .

Digoh se s drugom s vrha »Debeljaka« te krenuh na istok »Debeljaka«. U istok pružio je »Debeljak« svoj rep, dugačak na hiljadu metara. Taj je rep gredljiv i pločljiv, pa je stoga tuda na rijetko gora, a više goleti; zato nema trave ni zere. U srijedi tog repa nalazi se »Pećina«. Dodjoh na nju; zjalo joj je široko u okrug 4—5 metara, a duboka do 10 m. i više. Iznutra zadaje samom tuvinom. Dolje u nju pružene su dvije soje od hrasta, po kojima se čobani spuštaju. Zahman da ružnom tuvinom zadaje, spustih se u nju, da je vidim. Unutra biti će širine da bi 8 i više m. a bit će duga na 12 met, ako ne jače. Uvijek ozgor iz kamenja kaplje voda, te stog tako ružno i zadajé. Unutra ima i komin, gdje čobani vatru lože. U zapadni kraj ima šupljo; po svoj prilici biti će ponor to. Nemogući više neugodnu tuvinu podnositi, izadjoh iz nje s velikim strahom, jer soje gnjile, pa se je bojati, da se ne podlome. O toj pećini pripovijedao mi je stari Luka Orlović iz Budaka i Božo Baković iz Banjevaca ovo: Tu je bila mala pećina, pa su ju tako veliku iskopali Banjevčani, kad su u njoj novce tražili. Pričalo se po selu, da su tu Turci zakopali novce, pa Banjevčani najzad se nakane, da te novce izvade. Odu neki k jednoj čarovnici u Šibenik, koja se je zvala Dodigovica, da ih uputi, gdje su upravo novci. Čarovnica ih uputi, a oni se onda odluče pećinu dubsti i otvarati. Cijelo je selo tu radilo sve po redu, svaki dan po njih dvanaest; a i obnoć jame nijesu same ostavljali, već je ronda¹ čuvala . . . Počeli su raditi s jeseni, pa su sve tako krpali do velikog petka. Najzad jedan ugleda na zapadnu stranu pećine gdje se bijeli kaš kapela, a u njoj samo zlato sjaje. Kad on to opazio, zabeštim² nato: eno novaca! U taj čas, kad je on to zabeštimao, nesto kapele i novaca. Oni poslije opet kopaj i kopaj, ali novaca, dá — nikako . . . Nadju samo lemeš, nekoliko prstenja, vitica i nekih zemljanih posudica. Banjevčani pripovijedaju i dan danas, da su mogli čestiti s tim novcem biti, da onaj nije onako zabeštimao. Na »Pećini« smo malo zastali i tu se čudih, kako je praznovjerni svijet za ništa snagu trošio i lijepo vrijeme gubio . . . Promišljavajući kako mnogo praznovjerje našem narodu hudi, odoh s pećine i krenuh uzbrdo kući kroz visoke hraste, grme, jasene i klene, koji su »Debeljak« okitili kao i dobra kosa glavu djevojačku. Povrh »Debeljaka« jesu Dubine. Tud je sam meč, pa je gušća gore, da bi mučno iz nje viđio nebo nad sobom. »Debeljak« je sav s gornje strane mečaran. Izmedju »Runjavog brda« i »Debelog malog brda« i »Debeljaka« su »Guste drage«, zvane tako, jer je po njima tako gusta gora.

Uz »Basarin put« vrcom krenuh kući. Pravi »basarin³ put«! Uprav sam uza nj izbasao, a mal da nijesam vrat ulomio. S istočne strane toga puta u vrh krša, ima »Basarina dolina«. Moj suputnik o njoj mi ovo kaza: Kad bi se kod

¹ Straža selska. (Ured.)

² Zlo, bezbožno goroviti. (Ured.)

³ Pun kamenja i škrapa. (Ured.)

selo što ukralo, u njoj bi se deralo i peklo ili varilo. Jednom Budačaninu ukrađoše vola iz Kolarine i u njoj ga ubiše. Sve selo uzelo je dio, a samo jedan, zvan Gjuro, ne htjede. Seljani mu silom na vrata meso objesiće i rekoše: ne uzmeš li, pa ćeš vidjeti, što će biti. Jadnik je morao, jer bi mu se selo grdnio osvetilo. Jamu odoh vidjeti. Široka je i duga u okrug na jednako oko 9 metara, a duboka biti će jedno 6 metara. S nje uputih se mahom kući, jer bilo sunce tamnilo se. Odem, da kroza nj pretarlijam opanke, a sve u veselju i dragosti promatrajući lijepu gorsku prirodu i njezine prelijepo nakite i čare.

Na Vesuvu.

Moj drugi uzlaz.

(Napisao dr. Hinko pl. Hranilović.)

(Nastavak.)

No i inače još je trebalo nešto pripreme; jer sada sam se spremao na puteve, koji su me dosta daleko vodili na stranu od običajnih uporišta i izvora kulturnoga žrvota, kao što su: restauracije, vulgo osterije, apoteke itd. Jer ako i udaljenost od napuljskih predgradja nije velika bila te sam sjedeći na rubu Atrija mogao dobro razabirati pojedine fijakere po ulicama, ipak je trebalo i po 4—5 sati, dok sam mogao u koji od tih vidjenih fijakera sjesti i odmoriti trudne noge.

Karta, kompas, čekić za razbijanje kamena, hrana i piće, 20 metara užeta za penjanje, pojas sa revolverom i malom apotekom (Brunzenove vate, sublimata, opija, citronove kiseline, kinina, nešto špage i omcta te kolodija), to bijaše moja oprema. Pošto su te ture trajale redovno cijeli dan do 9 ili 10 sati noći, to je trebalo i hrane sobom nositi. Kruh, masno meso i sir, šećer pa čokolada, svega jedva 1 kila, bijaše unatoč velikoga napora posve dovoljna hrana. Samo nisam sljedio nauku »temperenclera«, već sam uživao alkohol. A nije mi žao bilo; divno vino, koje se svagdje uz put dobiva, dapače i tam, gdje ne ima — u pravom smislu riječi — vode ni za lijek, često me je smalaksala okrijepilo. Moderna nauka istina veoma se opire uživanju alkohola, pa je točno proračunano, koliko bjelankovine rastvara, izgara, u tijelu uništaje 1 cm³ alkohola, te da je zato otrov, pogibeljan, dapače ubitačan otrov za »hribolasce« ili »Bergsteigere«. I Nausen je svojim velikim autoritetom zaštitio i potkrijepio tu nauku;¹ no ja

¹ Est modus in rebus vrijedi i ovjje. Koliko su s jedne strane opravdana nastojanja onih, koji hoće uživanje alkohola stegnuti, to valja i spomenuti podrobnije okolnosti, koje opravdavaju njihovo nastojanje. Protivnici alkohola — u Americi, Engleskoj itd. udruženi u moćne saveze — rade oko velike i plemenite zadaće, gdje je alkohol u obliku rakije očevidno zatorno djelovao, pa i onđe, gdje je uživanje vina te piva prouzročilo hrdjave odnose. No umjereno uživanje vina i piva ne može se smatrati »otrovanjem«; tu protivnici očevidno premašuju medje. I Nansen sam čini razliku izmedju umjerena uživanja vina i uporabe žestoke rakije, koja zaista ne služi dobro u zgodama jakoga tjelesnoga napora, gdje treba ne samo jakosti nego i ustrajnosti, elastičnosti i prisutnosti duha.

radje vjerujem autoritetu staroga Horaca, koji tako divno pjeva o vinu falernskom A biblija govori: »Vinum laetificat cor hominum«, te je Noë kao prvi posao i najpreči zasadio — lozu, pa se obradovao njenom tečnom soku, tako da je nastao mali škandal.

I takova je oprema bila meni potrebita, jer Vesuv je u višim predjelima i izvan glavne ceste takova pustoš, da godine prolaze, dok slučajno koji čovjek zadje u njegov labirint klisura, baranka i gустe šikare. Tu ima ponora i gudura, mofta pa vododerina u tolikom broju i tako postrance svakoga prometa, da može pojedinac, koga snadje nesreća, da se ozlijedi, mirno i svoju smrt очekivati. Po tome je brijeđ pogibeljniji negoli alpinski vrhovi i ledenjaci; jer tu je uvjiek spremljena odlična četa provodiča, koji se ne boje najopasnijih poduzeća; tu su pod vrhovima »gorske kuće«, iz kojih izlaze turisti na vrhove, a za svakoga gotovo se vodi evidencija; čim podulje izostane, za njim se spremi potraga.

Put na Vesuv je tegotan, put do Vesuva veoma lahk i jestin. Pošto naime leži usred bujne Campagne, a morski mu valovi plaču izdanke, sa svih se strana može po dobrim cestama doći do crnih, pepelastih humaka njegova podnožja. Najobičniji je put od via marina (luke) mimo silne kasarne Granili kroz Portici do Resine uz more. Dalje vodi ta cesta kroz Torre del Grecco (Grkov toranj) do torre della Annunziata. Odavde ima samo 3 km. do Pompeja uz istočnu podinu Vesuva. Iz Pompeja vodi slabiji put preko Bosco reale (Kraljevska šuma) do kratera. Neki udaraju ovim smjerom, no pošto tu treba konja, provodiča ili nosiljke, upotrebio sam taj nogostup samo jedan put. Za pješaka je naime taj put veoma naporan, ma da je inače dosta zanimljiv, jer vodi mimo sekundarnih kratera, a i izgled je preko bočina brda velik, pošto je ova — istočna — strana najslabije obradjena. No izuzev pogibelji uz prikrite pukotine pod pepelom,¹ kraj usijanih predjela lave od nedavnih erupcija te mnogih kraterčića penjanje ovdje nije baš ugodno. Noga zapada do gležanja u pepel, a znatna strmina čini, da čovjek u 3 koraka naprijed 2 natrag posklizne. Pošto pako to hodočašće do vrha Vesuva 4, 5 i 6 sati traje, djeluje taj način napredovanja upravo deprimirajući na duh i na tijelo. Pa kad si se dokopao vrha, onda je nestala svježost, koja je potrebita za proučavanje a i uživanje divnoga izgleda do bajnih nekoć Baja, do Neronskom i Agripinom spomeni obilježena rta mizenskoga pa do Surrenta s druge strane. Diviti sam se morao penjalačkoj vještini provodiča, koji za 20 lira (tko umije, inače 40 i 60 lira; takse su posvuda u Italiji elastične, najviše pako u La bella Napoli [lijepom Napulju]) odnesu čovjeka do funicolare. Zadnji dio brijeđa ne mogu ni oni koga nositi (bočina je tu do 64/⁰ strma).

Drugi put vodi kopnenom stranom u Otajano, na sjevernoj brdini Vesuva. Odavde se dolazi najbolje i medju bujnim vinogradima do Somme t. j. do vrha prvobitnoga, a sada razvaljenoga kratera, koji ogradijuje Atrio del Cavallo. Prema

¹ Kao pukotine na ledenjacima, koje su snijegom prekrite.

obilju prometnih sredstava može se upotrebiti: 1. gospodski fijaker ili još više gospodski »Mail coach«, Cookova poduzeća. To su veliki omnibusi, u kojima se zgnječu oni lakomišljenici, koji vjeruju u Cooka i koji ne umiju sami putovati. Napokon dobro, dapače potrebito za one, koji hoće po Italiji putovati, a ne znaju ili ne će učiti talijanski jezik. Fijakeri su udobniji i jestiniji. Ja Cooku niti hoću niti mogu posao pokvariti; ali za svoju osobu ne bi htio s njime putovati. 2. Sa željeznicom, koja obilazi Vesuv uz morsku i kopnenu stranu. I tu se može čovjek gospodski voziti prema razredu, koji plaća; samo se ne može otresti muzikanata, potepuha i prosjaka drugih vrsta, koji ko gladni skakavci jurišaju u kupeje te ti pred nosom cupkaju svoje mandoline, više puta se tebe i prihvate, kad vlak potrese itd., dok nisi taj porez za boravak i uživanje napuljske ljepote platio. 3. Sa tramvajem; ima ih sa elektricitetom, parnom silom, konjskom i mulskom. Konji su osobito lijepi i odabrani eksemplari, po rjetlom iz zagrebačkoga sajmišta i Frankopanske ulice, vrijedni 100—200 groša. Musikanata i prosjaka ima tuj isto ko u željeznici. 4. Sa domaćim omnibusima, očevidno pobrani medju starinama cijele Evrope. 5. Sa »carette« t. j. na drvenim kolima na dva ogromna točka i drvenim klupama postrance ili i bez njih. Više puta sam ta čuda mehanike i dinamike gledao. Stoje na stanovitim mjestima i čekaju svoje konte. Kada sam prvi puta gledao te šarenim bojama naličene, veoma čudnom ornameutikom nakičene¹ i kineskim kolima veoma slične mašine, čudio sam se, što vozar ne kreće na put, kada je imao pune klupe t. j. kojih 8 stranaca. Čekao sam; sad ih se već 10 i 12 kojekako namjestilo. Oni na klupama gledahu nekim aristokratskim držanjem na pridošlice, koji se smjestiše kojekuda; jedino vilice — konji nose dvostruko vilici slično rudo sa nekim sedlom, jer inače kola ne bi imala ravnovesje, — ali i na vilice sjednu napokon dvojica. Sada sam na kolima 14 ljudi brojio, al kočijaš se još ogledava i ne kreće. Bilo uzaludno; dubokim uzdahom spremi se na put. Mislio sam, da će i on zasjeti, al kako će ih konjić priti? Fijakeri i ti vozari u ostalom imadu dobre konje, koji odavaju arapsku pasminu, a ne Frankopansku ulicu. I taj jedini konjić povuče kola i svih onih 14 putnika, od kojih su neki imali dosta prtljage sa sobom. Gledajući vozara, kako pješači uz kola, veoma mi se je svidjala njegova obzirnost prema teglećoj životinji.

No još par koraka — i ja se zastidim rad svog krivog suda, — jer vozar silno pucne bićem i — djipne takodjer na vilicu! Bio je samo tražio mjesto za sebe u toj ljudskoj piramidi! A moje čudo posta još veće, kada opazih, da

¹ Sto znači i odakle potječe ta ornamentika? Meni je bila zagonetna. Ali sudeći po stalnosti nekih motiva i boja, da je tradicionalna i da ima svoje posebno značenje. Osobito se javlja sunce, mjesec i neki astronomički objekti na zelenoj ili crvenoj plohi, pa karikirani oblici čovjeka i cijele scene ljudi sa životinjama. Jesu li to rimska kola? Uske ulice i osobna vrst taraca ista je kao u rimsko doba. Duboki žlijebovi u pompejanskom taracu svjedoče, da su sva kola bila jednake širine; a žlijebovi bijahu hotimice u tarac zasjećeni. Po takvim ulicama mogla su ići samo koja na vilice, a ne jednom rudom. Tako su žlijebovi nastali; moguće ih je bilo još prije par stoljeća. Na Madejri, gdje sanama voze, ima još danas nešto slična.

konj na ravnoj cesti zaista počne kasom tu ogromnu masu gibati. Pri tomu nisam mogao ni na jednom licu čitati kakvu zabrinutost; očevidno su to svi našli podpunoma u redu. A sudeći po konju, mora da mu taj rad nije bio pretežak. Kada sam jednom na takvoj carreti brojio 24 osobe, onda sam razabrao, da ta kola moraju biti vrlo umno uredjena, da se može tako malenom silom toli ogromni teret voziti.

Držim, da je valjda ravnovesje pa namještaj na 2 kotača razlog ovomu pojавu. Takva bi se kola mogla i u nas pokušati,¹ kao i uporaba magaraca. Mnogi naši seljački gospodari znatno bi mogli svoje gospodarstvo podići, kada bi znali rabiti jeftiniju tegleću životinju no što je konj? Ne bi li primjer i poticaj mogao ishoditi od Božjakovine? —

No vratimo se opet na Vesuv.

Već se i laiku blizina Vezuva navješta osebinama tla. Crne i jedre klisure vire iz tla, pa ako i Napuljac kroz stoljeća već neizrecivom marljivosti boj bije s tim klisurama, ipak ni njegova žilava ustrajnost nije mogla odstraniti sve trage tvrde prirode i opore gore, koja sveudilj iz svoga krila radja zatornu liticu, da na novo prekrije stoljetni trud ratara kamenitim plaštem, da jednim trzajem svrgne sa svojih bočina ljudski onaj mravinjak, što ga zovemo: selom, zaselkom, kućom, vinogradom, baštom itd. te da na njegovim potonulim razvalinama postavi biljeg prirodne snage i veličine! Tu i tamo, usred tvorevina davno nestalih naroda, koji su si nekoć na ovom klasičnom tlu mislili domaju zasnovati te joj temelj uzaludno zalijevali i svojom i tudjom krv, medju gradjevinama rimskim, arapskim, germanskim, francuskim i talijanskim strši nepomična crna klisura bazaltne lave, kao grb na medji kraljevine Vesuva. Zadovoljno počiva

¹ Nije ovdje mjesto, da se učini propaganda za uporabu magaraca u našoj domovini, akoprem se to mora željeti. U nas postoji neka neopravdana averzija proti ovoj veoma korisnoj i dobroj životinji. To potječe ponajviše odatle, što naši ljudi ne poznaju magarca i što ga sude po onim rijetkim starim pa zanemarenim eksemplarima, koji se u nas vide. No kada sam ga gledao po klisurama južne Italije, kako se žurno penje po gotovo neprohodnim nogostupima, ma da na njem sjedi otac, mater i dijete — cijela dakle obitelj —, kako bez uzde nefaljenom sigurnosti ide svojim putem; ili kada pod vještim jašiocem poleti u karijeri —, tada sam i ja uvidio, da sam o toj životinji krivo sudio. Ona je i osobite važnosti po planinarstvo, te bi naši planinari u vlastitom interesu radili, da pomognu njenom oplemenjivanje i općenitiju uporabu. U svim zemljama, gdje planinarstvo cvate, kao u Švicarskoj, magarcu pripada znatna uloga; on je za transport robe i osoba od velike važnosti, te mnogi posjetnici alpinskih krajeva ne bi nikada ni mislili na uzlaze, da se ne uzduju u mirno i sigurno jahanje na ovim strpljivim polukonjima. Tu je magarac oteo prvenstvo konju; na njega se lasno zajaši, ne plasi se ničega, ne posrtava nikada, hoda pod najnespretnijim jačačem bez uzda itd., a tvrdoglav su samo magarci pokvareni nevaljanim postupkom. U vodu ne ide, ali to nije veliki manjak.

Kako bi na primjer naše Sljeme bilo lasno pristupno, a sigurno i bolje posjećeno, kada bi na nekim štacijama bili magarci; na primjer u Žaveru, Šestinama, pa na vrhu mogli bi se namjestiti sa strane planinarskog društva. Sigurno bi se našli gospodari, koji bi htjeli preuzeti besplatnu opskrbu, kada bi im se pustio prihod od plaćene takse. A društvo bi imalo samo nabaviti plemenite pasmine i pripaziti na urednu porabu. Koliko bi bolesnika i slabijih mogli uživati divni gorski zrak, kada bi im jeftinije i lasnije nego sada bio pristupan.

oko na širokim četvorinama, koje onom još od Rimljana baštinjenom nenatkrivenim spretnosti položiše talijanski zidari kao tarac po klancima svojih ulica, s kojega glasno odzvanja svaki korak po tankim, glatkim pločama; svaka odaje svoj glas, te svaki hod po njima stvara neku harmoniju. To su pravi fonoliti.

A zakreneš iza ulice u stazice medju bašte, posvuda se širi umjesto masne crniće suh i pepeljasti pijesak. I ne vara oko! To je zaista sivi vulkanski nepeo, bud izbačen iz ždrijela Vesuva, bud kišom i suncem rastvorena lava, koja se rastrošila u sitnozrni pijesak. Ali kako je taj pijesak jak i rodan! Stotruko na njemu rode najplementitiji plodovi, i on daje život ogromnoj bašti, koja obrubljuje od Porticija i Resine do Pompeja, pa od Sebastiana do Ottajana cijeli predjel uz Vesuv. Nenadani pogled, koji će gotovo osupnuti čovjeka iz naših krajeva, koji je naučan gledati crnicu zemlju kao jamstvo plodnosti. A tek kada iskušani naš gospodar pogleda izbliže način obradbe! Iz té bujne bašte, gdje se lovor sa čimpresom i oleandrom natječe za prvenstvo, gdje se nad agavama i kaktusima ispinje rodna uljika i široka pinija, gdje te jaki miris mediteranih trava sa cvatućim narančama opaja čarnim svojim zadahom, da se osjećaš prirodi bliže, kao da te je mater-zemlja primila u naručaj svoj i na svoje ti grudi pritisnula glavu. Šta znamo mi gradská djeca za one opojne osjećaje, što ih budi zadah prirode u srcu? Šta mi znamo za onu snagu, kojom zemlja privlači dijete svoje? Tanke i tajne su spone, koje vežu naš život sa životom prirode, ali neodoljivom snagom niču iz stotine izvora, iz sjemena drveta, iz jasna sunca, iz opajna mirisa cvatuće paše, iz zadaha zemlje, iz pjesme ptice, da nam djeluju na tijelo i na duh.

To pako riječima izraziti, to može samo pravi pjesnik, ili će moguće poznija znanost od naše nači i protumačiti puteve i sile, koje tolikom jakosti djejuju na osjećaj i mišljenje.

Po svome stanovništvu i obradbi je okolina Vezuva i za zastupnika sociologije, statistike itd. isto tako zanimljiva kao i za prirodoslovca i antropogeografa.

Imajući na umu proći cijeli ogromni čunj Vesuva, namjerio sam drugi svoj put od morske strane u Atrio del cavallo, to jest u onaj veličajni dol, koji dijeli prvobitni stari krater od novoga, nastaloga g. 79. prigodom propasti Herkulana i Pompeja.

Vesuv je naime od dobe Isukrstova poroda po prilici do danas znatno mijenjao svoj lik, a mijenja ga sveudilj tako, da su promjene — izim one silne g. 79. — od 17. stoljeća amo postajale sve jače. A na sreću nam je iz raznih stoljeća sačuvan toliki broj slika, da možemo gotovo razvitak današnjeg lica nekim redom proslijediti.

Prije velike i za njegovu okolinu toli kobnu erupciju od god. 79. bijaše Vesuv tek oko 1000 metara visok; tadanji krater bijaše ogroman, te mu promjer iznosio oko 4 km.! Taj krater nije rigao, već bijaše potpuno zatrpan, tako da su ogromni ovaj kotao pokrivale guste i divlje šume, zaklonište mnogobrojnoj zvjeradi, osobito divljim svinjama. Po svojoj nepristupnosti i ogradi naravna

tvrdjava te se je zato ovdje utaborio Spartacus, glasoviti vodja nesretnih rimskih robova, koji su raškinuvši svoje teške okove u prvom ratu robova kravim pismom u rimskoj povjesti zabilježili i ime Vesuva.

God. 79. izrastao je u starom krateru novi ogromni čun, koji još danas strši 1500 m. nad morem. Od staroga kratera ostaje samo jedna četvrtina po prilici a to je Somma; dol, koji dijeli osovine stijene Somme od bočina novoga kratera, to je Atrio del cavallo.

U Atrio se najbolje dodje običnim glavnim drumom, koji vodi do funicolare, samo valja ispod Palmierijeva observatorija skrenuti sa ceste prema istoku. Tako sam i ja učinio. No put bijaše grozan. I kada sam iza povratka promislio cijelu tu ekskurziju, morao sam si priznati, da sam lakoumno postupao. Taj sam dan bio smrti bliže no ikada prije. Tvrdo sam odlučio, da bez provodiča ne ću više na Vesuv. Te misli bijahu refleksije, jer za čudo baš na mjestima najveće pogibelji, gdje me je popuštanje jedne grančice moglo survati sto, dvjesto metara u dubinu na tvrde lavine klade, bijahu mi pred očima samo one časovite neprilike i predstave fizične poteškoće, kada sam nogu morao previsoko dignuti, ili o šiljati kamen tvrdo se osloniti, ili izlaza tražiti iz kraja kamina, da prijedjem u drugi. Nisam se ni sjetio mogućnosti, da bi se morao istim putem dolje vratiti, kojim sam se bio na stijene Somme popeo, ili što bi od mene bilo, da se survam dolje.

(Svršit će se.)

Društvene vijesti.

— Pristupiše u društvo p. n. gg. Löbl August, trgovac, Segen David dr., kr. profesor sveučilišni, Supanek Julijo, postolar, svi u Zagrebu; zatim: Čitaona u Kaptolu i Čitaona u Čabru.

— Umre nam 3. travnja odlični član i veliki prijatelj planinarstva, kr. veliki župan u. m. Julije Bubanović, rodom Križevčanin, lozom Žumberčanin. I kao čovjek i kao upravnik bijaše za života čist, pomirljiv, zlatan značaj. To potvrđi i na smrti, jer ostavi sav svoj imetak u dobrotvorne svrhe. Ugledala se naša mladež u njega i kao uzornā planinara. Kod sjajnog upravo sprovoda zastupaše planinarsko društvo pet članova odbora.

— Na Sljemu našem novi je gradski lugar, Imbro Radić iz Zvečaja, 1. travnja nastupio službu, pošto je prijašnji napustio lugariju. Umoljavaju se s toga sva p. n. gg. da još strpljivija budu sa novajlijom, dok se uputi.

Podjedno se upozoruju gg. društveni članovi, da svagda nose sa sobom društvenu iskaznicu; jer je novi lugar dobio od upravnog odbora strogu uputu, da ne pušta nikoga u društvene prostorije, tko nije član.

Poziv.

Prema §-u 7. društvenih pravila saziva predsjednik hrv. planinarskoga društva u nedjelju na 22. travnja 1906. u 11 sati prije podne u Grand Hôtel glavnu godišnju skupštinu društva ovim

Dnevnim redom:

1. Predsjednik otvara skupštinu;
2. Ovjeravljuje se zapisnik zadnje glavne skupštine;
3. Čita se izvještaj upravnog odbora, blagajnika i nadzornog odbora;
4. Eventualni prijedlozi odbora i članova;
5. Izbor predsjednika upravnog i nadzornog odbora.

Ovaj odbor moli vrlo uljudno, da izvole gg. članovi što mnogobrojnije doći na tu skupštinu, jer se radi o znatnom interesu društva i planinarstva.

Predsjednik:

Miroslav grof Kulmer.

Za tajnika:

Vjekoslav Novotni.

Natječaj.

Hrv. planinarsko društvo traži stručnjaka, koji bi bio voljan uz svaku primjerenu nagradu sastaviti panoramu obzorja zagrebačkoga. Usmenu ili pismenu ponudu prima tajnik ili predsjednik društva

Miroslav grof Kulmer.

Književne vijesti.

— „Österreichische Touristen-Zeitung“ ima u 23. i 24. broju god. 1905. i br. 1., 2., 3., 4., 5. i 6. god. 1906. ove planinarske članke: 1. Das Spannagel-Schutzhäus in den Tuxerfernern (u Tirolskoj), od Jaroscheka; 2. Im Arlberggebiete (u Vorarlbergu), od Nägele-a; 3. Über den Karerpass (u Tirolskoj), od Wolfa; 4. Die Elmauer Haltspitze im Wilden Kaiser (u Tirolskoj), od Fleischmanna; 5. Militärische Skifahrten, od Müllera; 6. Die Ötscherhöhlen (u Donjoj Austriji), od Zailera; 7. Der Ostgrad des Thurnerkamp (u Tirolskoj), od Thiela; 8. Die Wolf-Glanvell-Hütte im Val Travenanzes (u istočnim Alpama); 9. Über die drei Schwestern in den Nenzinger Himmel (u Vorarlbergu), od Nägelea.

— „Österreichische Alpenzeitung“ nosi nam u broju 699 — 707 ove planinarske opise: 1. Eine Höhenwanderung im Monterosagebiete, od Martina; 2. Skitouren im Gebiete des Arlberges, od Kleinhauza; 3. Die drei Türme und die Sulzfluth im Gauertale (u Vorarlbergu), od Pichla; 4. Die Südwand der Marmo-

lata (u talijanskim Alpama) od Langsteinera; 5. Eine Woche im Berner Oberlande, od Blodiga; 6. Erste Überschreitung des Kleinen Gelmerhorns (u Švicarskoj), od Haslera; 7. Route IV. auf den Montblanc, od Lechnera; 8 Fünf Tage auf der Hohen Tatra, od Häberleina.

— „*Ljubljanski planinski vestnik*“ donosi u prošlogodišnjem broju: 7., 8., 9., 10., 11. i 12. i u ovogodišnjem broju 1., 2. i 3. ove članke: 1. S cepinom in vryjo, od Mlakara; 2. V gorah Kavkaza, od Petruške; 3. Nekaj malo znanih tur v bohinskem pogorju od Livškija; 4. Naše delo v trentskem progorju; 5. Goram in hribom skozi život, od Livškija; 6. Kurijozen Triglav, od Tominšeka, koji se ruga nekoj skroz neispravnoj notici o Triglavu u našem »Vijencu« u godini 1880.; 7. Pot na Kamniško sedlo od Herlea; 8. Ponesrečeni planinci in gorsko obuvalo, od Knafelca; 9. Goram in hribom skozi život, piše Klodič-Sablađolski; 10. Božičnica na Kredarici, od Rogla.

— „*Alpský Věstník*“ ima u broju 3., 4., 5., 6. i 7. godišta VIII. ove članke: 1. Boë (u talijanskim Dolomitima), piše Marija Marešova; 2. Nekoliko tur ve višske skupine, od Čermaka; 3. Alpske idilly, od Ružičke; 4. Na Montblanc, od Jandla; 5. Te savinskych Alp, od Dvorskya; 6. Urazy (nesreće) v Alpach 1905.; 7. Tvorba oken (prilog ka morfologiji julskih Alpa), od Dvorskya.

— „*Praški Časopis turistu*“ donosi u 12. broju 1905. godine i u 1. i 2. broju 1906. god. ove opise planinarske: 1. Na Králický Sněžník (na granici Češke, Moravske i Pruske) od Picha; 2 Středním Balkánem, od Daneša; 3. Mangart a Jarebica (u Korutanskoj), od Dvorskya; 4. Uryvky ze slovenske cesty (slike iz slavenskih kraja), od Klime; 5. Kuks a Betlem, od Kropáčeka; 6. Ze slovenskeho vychodu, od Podhajskýa; 7. Z českomoravské vysočine, od Thona; 8. U Panny Marie Hlohové, od Michla; 9. Črty z Kalifornie, od Daneša.

— Izšla je u Berlinu 1906. knjiga od Zuntz-a pod naslovom: Höhenklima und Bergwanderungen in ihrer Wirkung auf den Menschen.

— Broesike i Keil izdali su 1905. godine u dva sveska u Lipskom novo izdanje djela: Neumanns Orts- und Verkehrslexicon des deutschen Reiches; stoji 9·50 mk.

— U 1. i 2. broju časopisa »Mitteilungen der Section für Naturkunde« od god. 1906. naći će čitatelj ove rasprave, koje bi moglo i donekle čitatelje »Planinara« zanimati: 1. Über Vulkane und heisse Quellen auf Island; 2. Botanische Skizzen aus den Gärten von Honolulu; 3. Diluviale Knochenfunde in der Falkensteinhöhle am Semmering.

K slikama.

— Dvije slike u ovom broju namijenjene su bile Fallerovom članku »Sa Tatrem«, ali su kasno stigle. Zato ih ovaj put donosimo. Obje slike nam daju pri-

zore gorske iz Tatre. — Prva je vidik sa lodovskoga visa na vrhove: Kiezmarski, Durny i Lomnicu; druga nam prikazuje planinare u mrkom »Pustodolu« tatranskom. Ti planinari, njih 16, su učenici sa gimnazije Rzeszowske u Galiciji. Fotografije izradi Bizański u Krakovu.

Planinarske prometne vijesti.

— Jesen se poče graditi željeznica na Montblanc. Prema osnovi imat će ta željeznica 19 km., vozit će ju munjina. Poduzetnik misli je prometu predati godine 1912. Od zadnje stанице bit će još 3 sata sam vrh.

— Godine 1905. podignut je na vrhu Montblanc-a iza dvije godine gradnje planinska kuća, u kojoj mogu 20—25 planinara prenoći. Ta kuća prizidana je zgradi, u kojoj je prije malo vremena meteorološka štacija »Janssen« podignuta. Silan novac se tuj potroši, kad pomisliš, da si na visini od 4810 metara. Ali kad se na Montblanc svake godine 5000 do 6000 planinara popne, nijedna cijena ne će biti velika za gradnju gorskoga utočišta.

Zar ne bi i uz malu cijenu gostiona na našem divnom Sljemenu razmjerno barem isto toliko nosila?

Oglas.

Na Sljemenu našem napusti prijašnji lugar službu, a grad postavi novoga lugara. Umoljavaju se s toga sva p. n. gg. planinari, da se za prvo vrijeme s njim strpe, dok se uputi u dvorbu.

Podjedno se upozoruju gg. društveni članovi, da svagda nose sa sobom društvenu iskaznicu; jer je novi lugar dobio od upravnog odbora strogu uputu, da ne pušta nikoga u društvene prostorije, tko nije član. Na tu odredbu bi odbor prisiljen tim, što su češće nečlanovi bili zapremili sve prostorije, tako da društveni članovi nisu imali pristupa.

Na Sljeme se može već kolima; snijeg na putu ne smeta; na travniku pred gradskom kućom nema od prošle nedjelje snijega.

Vina i piva dobit će se od Uskrsa, vode — još više i bolje — od prošle godine. — Tko dvoji o tom, neka izvoli pokušati.

Uprava hrv. planinarskog društva.

Sadržaj: Do Debeljaka. Planinski putopis iz Kotora u Dalmaciji. Priopćio Grgo Petković. — Na Vesuvu. Piše dr. Hinko pl. Hranilović. — Društvene vijesti. — Poziv. — Književne vijesti. — K slikama. — Planinarske prometne vijesti. — Oglas